

Nr 9.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning om förutsättningarna för Tumba pappersbruks drivande i bolagsform.

I en inom första kammaren under nr 5 väckt motion, som hänvisats till bankoutskottet, hemställer herr *De Geer*, att riksdagen i skrivelse till bankofullmäktige måtte göra framställning om en utredning angående förutsättningarna att giva Tumba pappersbruk bolags status.

Beträffande motiveringen för förslaget får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har i vederbörlig ordning yttrande inhämtats från fullmäktige i riksbanken och 1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna.

Fullmäktige i riksbanken har efter samråd med industristyrelsen bl. a. anfört följande.

Förvaltningsformerna för riksbankens industrier — sedeltryckeriet i Stockholm och Tumba pappersbruk — förändrades senast genom beslut av 1943 års riksdag. Genom detta beslut tillkom riksbankens industristyrelse, som har att i första hand handlägga de ärenden, som beröra industrierna. Fullmäktige beslöt i detta sammanhang att till industristyrelsen delegera beslutanderätten i fråga om nyanskaffning av maskiner och inventarier intill ett belopp av 10 000 kronor och beträffande ändringsarbeten intill ett belopp av 20 000 kronor. Därjämte bemyndigades industristyrelsen att utan begränsning av beloppet besluta om underhålls- och reparationsarbeten å byggnader. Med hänsyn till de erfarenheter, som därefter vunnits, och inträdd ändring i penningvärdet överväga fullmäktige en väsentlig ökning av dessa belopp. Genom denna organisation har man lyckats att avlasta de flesta av industriernas ärenden från fullmäktigesammanträdena samtidigt som man vunnit en ökad smidighet i industriernas förvaltning.

Frågan om att organisera riksbankens pappersbruk som ett aktiebolag har enligt vad industristyrelsen meddelat varit föremål för uppmärksamhet inom nämnda styrelse under 1953. Något beslut i ärendet har emellertid icke fattats närmast med hänsyn till vad statsrådet och chefen för finansdepartementet den 30 juni 1953 anfört i direktiven för utredningen rörande de statliga företagsformerna. I dessa direktiv beröras icke endast verksamheten och de former för aktiebolag, i vilka nu statlig verksamhet bedrivs. Kommittén har också erhållit i uppdrag att undersöka andra företagsformers tjänlighet såsom organ för samhälleligt företagande. Det kan enligt fullmäktiges mening icke anses uteslutet, att utredningen vid sina undersökningar finner former, som bättre än de nu tillämpade kunna vara ägnade att uppbära även de företag, som riksbanken förvaltar. Med hänsyn härtill anse fullmäktige, att även frågan om pappersbrukets framtida status icke bör upptagas till prövning, förrän kommittén framlagt förslag i ärendet.

1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna har bl. a. uttalat, att den vid planläggningen av sitt arbete icke räknat med att ta upp frågor, som avser riksdagens verk eller dem underställda företag. Såvitt utredningen kan finna skulle emellertid en undersökning rörande Tumba pappersbruk av det slag som åsyftas i motionen i och för sig vara av värde, varför utredningen anser sig böra tillstyrka att en dylik utredning kommer till stånd. Utredningen har för egen del ingen erinran mot att ta på sig denna uppgift om så skulle anses lämpligt.

Utredningen framhåller vidare följande:

Motionärens uppfattning att en speciell utredning beträffande Tumba pappersbruk på intet sätt skulle föregripa den nu pågående allmänna utredningen kan utredningen icke helt dela. Utredningens uppdrag avser en förutsättningslös granskning av de statliga företagsformerna över huvud och innefattar frågor av samma art, som i motionen diskuteras beträffande Tumba pappersbruk, d. v. s. spörsmål rörande ändamålsenlighet och effektivitet hos olika existerande eller tänkbara företagsformer. Till motionärens uttalande att en omvandling av Tumba pappersbruk till aktiebolag skulle vara ett steg »i sådan riktning som utredningen finner lämplig att rekommendera» vill utredningen göra den kommentaren att dess arbete ännu ej förts så långt, att utredningen är beredd att ta ståndpunkt till förmån för den ena eller andra företagsformen i olika praktiska fall.

Utskottet. Såsom i motionen framhållits är Tumba pappersbruks tillverkning numera förhållandevis mångsidig. Det förekommer bl. a. att brukets produkter försäljes på den vanliga marknaden i konkurrens med andra företag inom och utom landet. I likhet med motionären är utskottet av den uppfattningen, att det under sådana omständigheter kan finnas skäl att till prövning upptaga frågan i vilken företagsform verksamheten bör bedrivas. Utskottet, som tidigare haft sin uppmärksamhet riktad på brukets arbetsformer och resultatredovisning och som numera från bruket årligen mottager en efter vedertagna företagsekonomiska principer upprättad redovisning, är sålunda berett tillstyrka förslaget om en utredning rörande den lämpligaste företagsformen för Tumba bruk. Utredningen bör icke begränsas till en prövning av aktiebolagsformens tjänlighet utan avse även andra företagsformer. Den bör självfallet vara helt förutsättningslös och torde kunna verkställas av 1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna, vilken förklarar sig villig att ombesörja utredningen. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande huruvida den nämnda utredningen lämpligen bör anförtros jämväl detta utredningsuppdrag.

Åberopande det anförda, hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av motionen I:5, må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 9 mars 1954.

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Sundvik, De Geer, Mogård, Boo och Eliasson; samt

från andra kammaren: herrar Severin i Stockholm, Schmidt, Sköldin*, Gavelin*, Johansson i Kalmar, Boija, Hansson i Önnarp och Nordqvist i Karlskoga.

* Ej närvarande vid justeringen.